

KOVÁCS PÉTER

**BEVEZETÉS A NEMZETKÖZI JOGI
ÉS DIPLOMÁCIAI GYAKORLATBA**

Kérdések a nemzetközi közjog témaköréből

Budapest 2003

Kovács Péter dr. habil
tanszékvezető egyetemi tanár
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Nemzetközi Közjogi Tanszék
1088 Budapest,
Szentkirályi u.28.

Bevezetés a nemzetközi jogi és diplomáciai gyakorlatba

Kérdések a nemzetközi közjog témaköréből

Az alábbi kérdéshalmaz 1998 első felében történt összeállításakor két célt vezetelt. Szeretném tipikus szituációk felvázolásával meggyőzni a hallgatóságot arról, hogy a nemzetközi közjog tananyagát gyakorlatias szemlélettel is lehet és érdemes tanulni. Az a hallgató, aki a Külügyminisztériumban vagy valamelyik másik minisztériumban, a Miniszterelnöki Hivatalban, az Országgyűlés vagy a Köztársasági Elnök hivatalának apparátusában esetleg valamelyik politikai párt külügyi szakértőjeként képzelel el jövőjét maga elé idézheti azokat a helyzeteket, amelyekben a nemzetközi közjoggal találkozni fog. A gyakorlati példák, valós és fiktív jogesetek áttekintése pedig megkönnyíti a tananyag elsajátítását a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán.

A kérdések alapvetően arra a szituációra épülnek, hogy a hallgató a külügyminiszter vagy más miniszter, államtitkár vagy éppen a miniszterelnök kabinetjében dolgozik. Főnöke alapvetően politikus személyiség, több-kevesebb külügyi gyakorlattal, de nem jogász és főleg nem nemzetközi jogász. Ezért bizonyos szakkérdésekben felvilágosításra van szüksége illetve beszédvázlatot vagy éppen dokumentumtervezetet kell számára készítenie. Mint ahogyan az a valóságban is így van, a miniszternek kevés ideje van a szakértővel való eszmecsere, azaz a vizsgázónak röviden, lényegretörően kell álláspontját kifejtenie. A miniszternek bokros teendői, bekapcsolt telefonjai, repülőtéri beszállásai miatt csak kevés ideje van, a szakértőben azonban megbízik, az alapanyagokat felhasználja a felkészüléshez. Más esetekben a parlamenti interpellációra adandó válasz vagy külügyi bizottsági ülésen adandó felvilágosítás kidolgozása a feladat. Esetenként bizonyos egyszerűbb külügyi iratokat kell elkészítenie vagy reflektálnia kell nemzetközi szakértői tárgyalásokon valamely partnere felvetésére esetleg kihelyezett diplomataként kell eljárnia egy adott kérdésben.

A kérdésekhez nem kapcsolódnak előre megadott válaszok, minták. A kérdések alapvetően követik a *Nguyen Quoc Dinh-Patrick Daillier-Alain Pellet-Kovács Péter: Nemzetközi közjog (Osiris 1997 Budapest)* tankönyv gondolatmenetét s így a válaszok részben megtalálhatók a tankönyvben. Van azonban bizonyos helyeken arányváltozás is, így például a diplomáciai joganyag jelentősen szélesebb, ugyanakkor a tengerjogi anyag szűkebb: ezt azonban indokolja az is, hogy aligha a tengerjog lesz az, amellyel köztisztviselőink, diplomatáink elsődlegesen fognak foglalkozni...

A jelen tansegédlethez rövidesen kapcsolódnak fog egy diplomáciai iratmintákból és szerződési fordulatokból képezett kiadvány illetve egy "iránytű" a nemzetközi közjog tananyaga szempontjából legfontosabbnak tekinthető Internet-honlapokhoz, fejezetekhez, alfejezetekhez és pontokhoz, ezek majd szintén segítenek abban, hogy a kérdésekre önálló kutatással megadhatók legyenek a válaszok.

I. Általános elméleti kérdések, nemzetközi közjog- és diplomáciatörténet

1. Minisztere többször is hallotta az ENSZ Közgyűlésen, hogy "a nemzetközi jogközösség ezt nem tűrheti el". Kéri, magyarázza meg, mi az a nemzetközi jogközösség.
2. Kormányülésen összekülönbözik a külügyminiszter és az igazságügyminiszter, hogy a nemzetközi magánjogi kérdésekben ki a kompetens. A külügyminiszter azt kéri Öntől, foglalja össze, hogy milyen területeken indokolt a külügyminisztériumi részvétel, hol merülhet fel kapcsolódó nemzetközi közjogi probléma.
3. A külügyminiszter Athénbe készül és ottani beszédébe szeretné beleszőni a "már a régi görögök is ismerték" fordulatot. Szolgáltasson számára nemzetközi jogtörténeti példákat!
4. A külügyminisztert felkérték, hogy tartson a Nemzetközi Diplomáciatörténeti Akadémia díszvendégeként előadást a középkori Magyarország legfontosabb diplomáciatörténeti, nemzetközi közjogtörténeti sarokpontjairól. Készítse el beszédének vázlatát!
5. Minisztere el kívánja kápráztatni történész végzettségű partnerét azzal, hogy a nemzetközi közjog fejlődésében komoly szerepet játszó jogtörténeti példák sokaságát szövi bele beszédébe. Szolgáltasson legalább 10-et a miniszternek!
6. A külügyminisztert meghívta a Nemzetközi Grotius Társaság. Kéri, hogy Grotius-t méltató beszédének vázlatát készítse el.
7. Az ENSZ jubileumi Közgyűlésén a külügyminiszter az ENSZ Alapokmány történelmi mérföldkő voltát akarja hangsúlyozni. Készítsen számára vázlatot kellő számú példával!
8. A kormányülésre a külügyminiszternek előterjesztést kell készítenie, hogy X állam folyamatos jogsértései miatt Magyarország elméletileg milyen válaszlépéscet tehet. Készítse el számára a vázlatot!
9. XY ellenzéki képviselő a parlamentben hangsúlyozta, hogy "a nemzetközi jog kevésbé hatékony, alig több, mint pusztán óhaj, ahol még csak tisztességes szankció sincs előírva jogsértésekre". Készítse el minisztere számára a válasz vázlatát!
10. XY ellenzéki képviselő kérdést intézett a külügyminiszterhez, s őt "a valóságban nem is létező nemzetközi jog" előtti hajbókolással vádolja. Az erre reflektálni kívánó miniszter számára készítse el a beszédvázlatot!
11. A parlamentben vita robban ki arról, hogy Magyarország dualista avagy monista berendezkedésű állam-e. Foglalja össze az államfő kabinetfőnöke számára, hogy mi a mai megoldás illetve a választott megoldásnak milyen konkrét következményei vannak.
12. A parlamenti vitát meghallgató külföldi vendég mellé kíséreként beosztják. A vitát hallgatva megkérdezi Önt, hogy tulajdonképpen Magyarország monista vagy dualista-e? Válaszoljon!
13. Egy nemzetközi tárgyaláson partnere felteszi a kérdést, hogy "Magyarországon érvényesül-e a nemzetközi jog primátusa". Válaszoljon!

14. Nemzetközi tárgyaláson elhangzott, hogy X szabály a nemzetközi jog *erga omnes* normája, ami Magyarországot is köti. Minisztere ezt nem érti, mivel emlékezete szerint ilyen tartalmú nemzetközi szerződést sem ő, sem elődei nem írtak alá. Magyarozza meg számára a megjegyzés értelmét!

15. Diplomáciai tárgyaláson felvetődik, hogy Magyarország kössön olyan szerződést, hogy a magyar állampolgárság automatikusan megszűnik, ha másik állam (Szlovákia) megadja számára az állampolgárságot. Minisztere aggódik, hogy ilyen szuverenitáskorlátozás vállalható-e. Önnel konzultál és példákat is kér.

16. Parlamenti vitában felvetődik a korábban a nemzetközi közjogi tanszéken oktató ellenzéki képviselő részéről a Triepel-i Vereinbarung elmélet és a Jellinck-féle önkorlátozási elmélet. Magyarozza meg a miniszter számára, hogy miről van szó!

II. Nemzetközi szerződések joga

17. Minisztere tárgyalásra készül. Előtte magyarozza el neki, hogy minek alapján célszerű a szerződés elnevezését megválasztani, tekintettel arra, hogy tárgya:..... és

- a. Már van ebben a tárgykörben egy irányadó szerződés.
- b. Még nincs a tárgykörben irányadó szerződés.

18. A külügyminiszter Franciaországban tárgyal és ott kollégája felvetette, hogy X kérdést célszerű lehet ún. "arrangement administratif"-ban rögzíteni. Magyarozza meg számára, hogy ennek mi lehet a következménye.

19. A külügyminiszter az USA-ba készül s az előzetes információk szerint fel fog vetődni egy ún. "executive agreement" tárgyalása is. Magyarozza meg, hogy ennek az elnevezésnek mi a jelentése, mi a jogi tartalma.

20. A kormányülésen kiderült, hogy az X országba készülő magyar honvédelmi miniszter egy "tárcaközi szerződés" megkötésével kívánja megkoronázni megbeszéléseit. Mi az ilyen dokumentum jogi értéke?

21. Egy fogadáson megkérdezik Öntől, hogy Magyarországnak az Apostoli Szentszékkal kötött 1997-es megállapodása miért nem "konkordátum" elnevezést kapott. Mit válaszol?

22. Fogalmazzon meg egy megbízólevéltervezetet, hogy XY eljárhat

- a. ENSZ
- b. Európa Tanács
- c. Európai Unió
- d. *ad hoc*

keretek között zajló tárgyalásokon, ahol .... nemzetközi szerződés szövegezése a cél.

23. X országban akkreditált nagykövetség megbízás nélkül aláírt egy számunkra jó tartalommal bíró nemzetközi szerződést. Vázolja a teendő lépést és készítsen jegyzéktervezetet!

24. A magyar tárgyaló delegáció elérte, hogy a tárgyalópartner aláírjon egy..... nemzetközi szerződést. Utóbbi aláírása előtt ott szerepel az *ad referendum* kitétel. Vázolja a miniszterének küldött táviratban ennek lehetséges következményeit.

25. Magyarozza el minisztere számára melyek az előnyei és a hátrányai az ún. "ünnepélyes formában kötött" nemzetközi szerződéseknek!

26. Röviden vázolja miniszterének, hogy milyen esetekben (például milyen államokkal) lehet célszerű ún. "egyszerűsített formában kötött" nemzetközi szerződésről tárgyalni.

27. Készítsen feljegyzést a külügyminiszternek, hogy a magyar alkotmányra is figyelemmel mely területeken lehet aggályos az ún. "egyszerűsített formában kötött" nemzetközi szerződésekről tárgyalni.

28. A CD-Rom^{Jogtár} illetve a Magyar Közlöny alapján keressen ki 5 db egyszerűsített formában kötött nemzetközi szerződést.

29. Röviden magyarázza meg a miniszternek, hogy a nagyszámú ratifikációs okmány meglétéhez kapcsolt hatálybaléptetésnek melyek az előnyei és a hátrányai.

30. Készítse el a jegyzéktervezetet egy X nemzetközi szerződésnek az ENSZ-nél történő beiktatásához!

31. Magyarország egy *ad hoc* nemzetközi diplomáciai konferenciának ad helyet, amelyen egy nemzetközi szerződés szövegezése a cél. Vázolja fel a külügyminiszter megbízásából a rendezést érdemben gondozó X főosztály vezetője számára, hogy milyen fázisokból áll egy ilyen értekezlet, milyen formai szabályok betartására ügyeljen stb.

32. Az ENSZ égisze alatt nemzetközi szerződés kötésére kerül sor. Vázolja a kiutazó magyar delegáció vezetője számára, hogy mennyiben mások az itt érvényesülő eljárási és formai szabályok, mint egy *ad hoc* értekezleten!

33. Az Európa Tanács égisze alatt nemzetközi szerződés kötésére kerül sor. Vázolja a kiutazó magyar delegáció vezetője számára, hogy mennyiben mások az itt érvényesülő eljárási és formai szabályok, mint egy *ad hoc* értekezleten!

34. Magyarország egy már hatályos nemzetközi szerződéshez kíván csatlakozni. A külügyminiszter számára nem világos, hogy ilyenkor kell-e ratifikáció vagy sem illetve az Országgyűlést mikor, milyen formában kell tájékoztatni vagy véleményét kikérni. Készítsen számára egy ebben eligazító feljegyzést!

35. Miniszterének magyarázza meg, hogy milyen előnye, milyen hátránya illetve milyen következményei lehetnek egy fenntartásnak!

36. Hozzon fel néhány példát arra, hogy mi történt 1989 előtt tett fenntartásaink jelentős részével a rendszerváltás után!

37. Miniszterének nem tetszik X államnak egy olyan nemzetközi szerződéshez tett fenntartása, amelynek Magyarország is részese. Aggódik azonban, hogy egy ezzel szembeni kifogás emelése megrontaná a közöttük levő kapcsolatokat. Magyarázza meg számára, hogy melyek azok az esetek, ahol nyilvánvaló, hogy maga a fenntartás fogalmilag kizárt!

38. Miniszterének nem tetszik X államnak az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez tett fenntartása. Aggódik azonban, hogy egy ezzel szembeni kifogás emelése megrontaná a közöttük levő kapcsolatokat. Magyarázza meg számára, hogy milyen gyakorlat alakult ki ennek kapcsán az Európa Tanácsban!

39. Magyarázza meg miniszterének, hogy milyen különbség tehető a fenntartás és az értelmező nyilatkozat között!

40. Minisztere egy nemzetközi szerződésről folyó tárgyaláson többször is hallotta az ún. genocidium egyezményhez fűzött fenntartások tárgyában hozott tanácsadó véleményt emlegetni. Mivel már nem emlékszik pontosan az ügy összefüggéseire, kéri, hogy foglalja össze számára, miért olyan fontosak a Nemzetközi Bíróság által itt kimondottak.

41. Váolja miniszterének, hogy egy fenntartással szemben emelt kifogás megfogalmazásakor mire kell ügyelni!

42. Az ipari miniszter kéri a külügyminiszter tanácsát, hogy helyes-e a Forma-1 futamok kapcsán "szerződést" kötni s egyáltalán ez milyen jogi relevanciát hordoz. Adjon szakvéleményt!

43. A Magyarországon tárgyaló PFSZ vezető egy dokumentum közös aláírásával szeretné megkoronázni látogatását és kifejezetten szeretné, ha ez szerződés, megállapodás vagy hasonló elnevezést kapna. Milyen álláspontot képviseljünk?

44. A sajtó nagy érdeklődéssel kíséri az egyik legismertebb multinacionális konszern elnökének magyarországi látogatását és azt az eseményt, amikor az ipari miniszterrel egy közös dokumentumot ír alá. A parlamentben kérdést intéznek a miniszterhez, hogy milyen jogi relevanciája van ennek a dokumentumnak. Állítsa össze a válasz érvrendszerét!

45. A miniszterelnök az Apostoli Szentszékhez készül. Váolja számára, hogy milyen típusú szerződések kötésére terjed ki az Apostoli Szentszék jogalanyisága!

46. A pénzügyminiszter felhívja a külügyminiszter figyelmét, hogy a GATT-körtárgyalások ún. uruguayi fordulójának végén, az immár Marrakesben lezáruló tárgyalásokon [GATT/WTO átalakulás] eljáró magyar diplomaták tévedtek bizonyos ártámogatások összegének kiszámítása és konvertálása során. Az a tény, hogy azóta a parlament felhatalmazása alapján a köztársasági elnök megerősítette a szerződést, mennyiben befolyásolja a "tévedés"-re történő hivatkozást? Ön szerint ez ténybeli vagy jogi tévedés? Rögzítse álláspontját feljegyzésben!

47. A levéltári kutatómunka mestereként ismert ellenzéki képviselő a parlamentben rámutat arra, hogy cáfolhatatlan bizonyítékok vannak arra, hogy a ... béketárgyalásokon X ország megtévesztette a többi, mivel olyan műtárgyat is eltűntnek nyilvánított, amely valójában megvolt és ily módon a háborús kártérítés egy része indokolatlanul lett kifizetve. Az ország gazdasági helyzetére való tekintettel felszólítja a külügyminisztert, hogy intézkedjen a "tartozatlan fizetés" visszaszerzése iránt. Készítsen vázlatot a külügyminiszter számára, hogy milyen esetekben lehet megtévesztésre érvénytelenítés érdekében hivatkozni.

48. A levéltári kutatómunka mestereként ismert ellenzéki képviselő a parlamentben rámutat arra, hogy cáfolhatatlan bizonyítékok vannak arra, hogy a ... béketárgyalásokon Y ország megtévesztette a többi, mivel hamis adatokkal és olyan térképekkel dolgozott, amelyek tudatosan hallgattak bizonyos neki kedvezőtlen nyelvi arányokról. A képviselő szerint mivel megtévesztés történt, a külügyminisztériumnak fel kell lépnie a megtévesztésre való hivatkozással a nemzetközi jogközösség előtt. A politikai megfontolásoktól függetlenül milyen jogi érvekre hivatkozzon a külügyminiszter válaszában?

49. A külügyminiszter egyszerűsített formájú nemzetközi szerződést kötött s utóbb döbbenet fedezte fel, hogy partnere tévedésbe ejtette, mivel több állítása utólag ellenőrizve távol állt a valóságtól. A külügyminiszter vívódik szakmai presztízse és politikai karrierjének jövője illetve az ország érdekeiért való aggodalom között. Bizalmasan megkéri Önt, hogy adjon tanácsot, milyen lépés tehető.

50. A külügyminiszter kimerülten érkezik haza egy az éjszakába húzódó tárgyalásról és sokat sejtetően arra kéri, hogy állítson össze számára egy feljegyzést, hogy a nemzetközi jogban illetve a diplomáciatörténetben melyek a fontosabb példák a szerződésnek tévedés illetve megtévesztés címén történő érvénytelenítésére illetve milyen esetekben vetődött fel ennek lehetősége.
51. Készítsen a külügyminiszter számára vázlatot arról, hogy melyek voltak az erőszak (kényszer) alkalmazására hivatkozással érvényesített érvénytelenség fontosabb példái.
52. Magyarországon tárgyal az egyik fekete-afrikai ország államfője, aki hosszasan győzködi a magyar államfőt, hogy együtt lépjenek fel az úgymond ránk kényszerített pénzügyi diktátumok érvénytelenítéséért, hiszen gazdasági kiszolgáltatottságunkkal éltek vissza mindkettőnk esetében. Készítsen rövid szakmai áttekintést a köztársasági elnök kabinetfőnöke számára, hogyan reagáljon az elnök, ha vendége visszatér a kérdésre.
53. Az egyébként jó ügyvéd hírében álló miniszterelnök a tolmácsokra panaszodik, hogy legutóbbi tárgyalásán, amikor ő a szerződések "megtámadhatóságáról" beszélt, angol és francia partnerei őt mintha nem igazán értették volna. Magyarozza meg, hogy a nemzetközi jog e tekintetben mennyire hasonlít és mennyire tér el a klasszikus civiljogtól.
54. A kormány ülésén összekülönbözik a külügyminiszter és a pénzügyminiszter. Egy nemzetközi szerződés 5 %-a kapcsán annak elfogadhatatlanságát hangsúlyozza és bírálja a diplomáciát, hogy a pénzügyi kihatások felbecsülésében durva tévedések történtek. (A maradék 95 %-kal szemben nincs ellenvetése, sőt azokkal kifejezetten egyetért, örülne a hatálybalépésnek.) Váolja, hogy ilyen esetekben milyen tényezőktől függenek a teendő lépések!
55. Az új külügyminiszter azzal is szeretné a magyar diplomácia presztizsét növelni, hogy Magyarország letéteményese legyen minél több nemzetközi szerződésnek. Váolja fel, hogy milyen esetekben lehetséges illetve szokásos ez!
56. Nemzetközi tárgyaláson az egyik delegáció felveti, hogy sorolják fel az ún. kogens szabályokat, nehogy valaki utóbb kétségbe vonhassa a tárgyalt szerződés érvényességét. Ön hogyan reagálna?
57. Készítsen jegyzéktervezetet, amely X szerződés kapcsán Y érvénytelenségi ok fennállására hívja fel a partner állam figyelmét. Készítsen egy feljegyzést, amelyben váolja, hogy feltehetően milyen lépéseket fog tenni a másik ország illetve milyen alternatíva nyílik előtte s a magyar diplomácia előtt.
58. A külügyminisztert külföldi partnere figyelmezteti, hogy a köztük kötött X szerződésben érvénytelenségi okot fedeztek fel, nevezetesen tévedést. A tárgyaló magyar szakértők a külügyminisztert úgy tájékoztatták, hogy aligha valószínű, hogy a másik fél megalapozott álláspontot közölt, kizárt dolog, hogy tévedésben jártak volna el. Milyen lépésekre készüljön fel a magyar diplomácia, amennyiben a másik fél is, és Magyarország is kitart saját álláspontja mellett?
59. Egy parlamenti interpelláció során felszínre kerül, hogy a szerződést aláíró államtitkár számára adott felhatalmazás formahibás volt, mivel az alkotmány által államfői hatáskörbe tartozó szerződéskötésre lett kiállítva. Partnereink nem vitatták a megbízólevél érvényességét, de a kormány és az államfő közötti sorozatos hatáskörösszeütközések miatt a helyzet több, mint kínos. Milyen lépést tanácsol a külügyminiszternek,
- ha maga a szerződés tartalmilag számunkra kedvező,
  - ha maga a szerződés tartalmilag jelentős részben előnytelen.
60. Készítsen feljegyzést a külügyminiszternek arról, hogy a mai magyar alkotmányos szabályozás hogyan rendelkezik a szerződéskötési hatáskörökről!

61. Foglalja össze a külügyminiszter számára, hogy az immár aláírt nemzetközi szerződés után melyek a megteendő lépések, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a szerződés "hozadéka" a belső jogban érvényesüljön.
62. A külügyminiszter Franciaországba készül. Magyarozza el neki a nemzetközi jogi kötelezettségek belső jogi érvényesülésére vonatkozó francia szabályozás legfontosabb elemeit!
63. A külügyminiszter az USA-ba készül. Magyarozza el neki a nemzetközi jogi kötelezettségek belső jogi érvényesülésére vonatkozó amerikai szabályozás legfontosabb elemeit!
64. A külügyminiszter az Egyesült Királyságba készül. Magyarozza el neki a nemzetközi jogi kötelezettségek belső jogi érvényesülésére vonatkozó brit szabályozás legfontosabb elemeit!
65. A külügyminiszter Németországba készül. Magyarozza el neki a nemzetközi jogi kötelezettségek belső jogi érvényesülésére vonatkozó német szabályozás legfontosabb elemeit.
66. Nemzetközi diplomáciai tárgyaláson az Önnel szemben álló delegáció egy cikkelytervezet kapcsán a *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* elvet említi, mint amit tanult kollégája bizonyára csak a későre nyúló idő miatt nem értékelt kellőképpen. Riposztoljon, mivel emlékezete szerint ez alól vannak kivételek is.
67. A külügyminiszter örömmel fedezi fel, hogy A és B ország közötti szerződésből Magyarország is profitál. Mint elővigyázatos ember, meg akar győződni arról, hogy nemzetközi jogilag is érvényesíthető-e ez a helyzet és tartósságában mennyire bízhat. Magyarozza meg számára, hogy ez milyen esetben lehetséges.
68. A diplomáciai konferencia egyik kávészünetében tájékoztatja megbízható partnereként ismert másik delegációvezetőt, hogy egy 3. állam által felvetett kérdésre a *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* elvet fogja kijátszani. Partnere utal arra, hogy jó, ha nem feledkezik meg az *erga omnes* normákról és az ún. objektív helyzetekről. Mit érthetett ezalatt és milyen idevágó bírói döntésekre gondolhatott?
69. Említsen példát arra, amikor a *pacta tertiis nec nocent, nec prosunt* elv dacára egy 3. állam érvényesíthette szerzett jogait!
70. A külügyminisztérium nemzetközi jogi főosztálya jelzi, hogy a megkötött nemzetközi szerződés több ponton homályos lett. A miniszter egyszer és mindenkorra szeretné tisztázni a homályos pontokat. Mit javasoljon a szerződő feleknek?
71. A külügyminiszter és X országbeli kollégája eltérően értelmezik a Biztonsági Tanács hatáskörét. Hogyan és minek alapján állapítható meg, melyiküknek van igaza?
72. Soroljon fel olyan állandó jellegű nemzetközi igazságszolgáltatási hatóságokat, amelyek alapvető funkciója egy (vagy több) nemzetközi szerződés értelmezése.
73. A külügyminiszter és Y országbeli kollégája eltérően értelmezik az Emberi Jogok Európai Egyezményének egyes rendelkezését. Hogyan tisztázható vitájuk?
74. A miniszterelnök hollandiai útja során ellátogat a hágai Nemzetközi Bíróságra is. Nem akar pontatlanul fogalmazni, de mindenféleképpen méltatni kívánja azt a szerepet, amit a Nemzetközi Bíróság a nemzetközi szerződések értelmezése kapcsán játszik. Készítsen ehhez beszédvázlatot!

75. A külügyminisztérium főosztályai eltérően értelmezik X nemzetközi szerződés tartalmát. A miniszter kabinetfőnöke az értekezlet előkészítéseként Önt küldi el, hogy az "előkészítő anyagok" alapján .... napon belül készítse elő a kabinet dokumentumát. Hogyan tesz Ön eleget a kapott feladatnak?

76. Mivel számunkra egy szerződés értelmezésekor az előkészítő anyagok nem igazán adnak fogódzót, a külügyminiszter a szerződési gyakorlatra kívánja érvelését alapítani. Szolgáltasson számára érveket és példákat a Nemzetközi Bíróság gyakorlatából!

77. A nemzetközi szerződést.....nyelveken kötötték. Hogyan kell végezni a nyelvtani értelmezést, milyen szabályokra kell figyelemmel lenni?

78. Parlamenti vitában az ellenzék egyik képviselője azt állítja, hogy a külügyminiszter olyan dolgokat magyaráz bele egy bizonyos nemzetközi szerződésbe (pl.....), amit ő a szerződés szövegéből a legjobb akarattal s egyik nyelven sem tudott levezetni. Mire építse fel válaszát a külügyminiszter, ha a szerződés szövege valóban nem utal az említett tételre?

79. Az Országgyűlés külügyi bizottságának ülésén az egyik képviselő felveti, hogy nem érti, mi az a "kiterjesztő szerződésértelmezés" amit egy bizonyos nemzetközi szerződés kapcsán említett a miniszter. Mivel a miniszter már eltávozott egyéb teendőire való hivatkozással, Önt bízta meg, hogy az esetleg felvetődő kérdéseket válaszolja meg.

80. Egy nemzetközi szerződés végrehajtásáról folyó diplomáciai tárgyaláson partnere az *ut res magis valeat quam pereat* és az *effet utile* elvekre hivatkozott. Minisztere jelzi, hogy az egyébként kitűnő tolmács által alkalmazott kifejezés ("a szerződések hatályosulásának elve") sem igazán világos az ő számára. Magyarázza meg e kifejezések érdemi tartalmát!

81. Nemzetközi szerződés kidolgozása során vetik fel partnerei, hogy célszerű lehet olyan klauzulát beiktatni, amelyik egyértelmű rendelkezést tartalmaz a más nemzetközi szerződésekkel való ütközés problémájának elkerülésére. Készüljön hozzászólásra és szövegjavaslatot is terjesszen elő.

82. Magyarországnak az EU-hoz történő csatlakozási folyamatának következő tárgyalási fordulóján a külügyminiszternek beszámolót kell adnia azokról a Magyarországot kötő nemzetközi szerződésekről amelyek olyan kérdéseket szabályoznak, amelyek az EU együttműködés keretei közé is esnek. A beszédére készülő miniszter Öntől annak kidolgozását kéri, hogy milyen rendszerben építse fel előadását, milyen szerződések kapcsán merülhet fel ütközés, s ütközés esetén milyen elméleti megoldások kínálkoznak.

83. Magyarországnak hatályos nemzetközi szerződése van X állammal, amely kiterjed katonai kiképzési együttműködésre, bizonyos fegyverkereskedelemre stb. New Yorkból táviratozik a magyar ENSZ misszió, hogy a Biztonsági Tanács ..... sz. határozata azonnali hatállyal fegyverszállítási és katonai együttműködési embargó alá helyezte X államot, mivel fegyveresen beavatkozott a szomszédos Y államban folyó polgárháborúba. Minisztere tanácsot kér, hogy összeegyeztethető-e a két dokumentum s most Magyarországra akkor milyen kötelezettségek hármlanak. Tart ugyanis attól, hogy X állam a magyar-X szerződés kompromisszumos záradéka alapján beperli Magyarországot a hágai Nemzetközi Bíróságon.

84. Magyarországnak hatályos nemzetközi szerződése van X állammal, ugyanakkor az ENSZ égisze alatt kötött ..... egyezmény (amelynek Magyarország még nem részese) azzal ellentétesen rendelkezik. Minisztere aggodalmaskodik, hogy mit tegyen, teljesítheti-e a magyar-X szerződést, arra is figyelemmel, hogy egy múltkori konferencián többen és egybehangzóan állították a Nemzetközi Bíróság..... ítéleteire hivatkozva, hogy az adott szerződés kogens normákat is tartalmaz. Adjon számára tanácsot!

85. Minisztere egy fogadáson W állam nagykövetétől azt hallotta, hogy X állam keresetet fog benyújtani Y állam ellen Hágában, hogy az szerződéses kötelezettségeit nem teljesíti és mindig csak saját alkotmányos rendszerének felülmúlhatatlanságát hangsúlyozza. Z nagykövet is visszatért erre a kérdésre és mintha "Danzigot" és a "Wimbledon-ügyet" említette volna. Miniszterének erről azonban csak az angliai nyílt teniszbajnokság jutott eszébe, ezért Öntől kéri, hogy világosítsa meg az összefüggéseket.

86. Minisztere arra kéri, hogy egy papírra írja fel számára a hágai Nemzetközi Bíróság és az Állandó Nemzetközi Bíróság azon ügyeit, ahol nemzetközi szerződés és belső jog ütközése kapcsán hangzottak el irányadó megállapítások.

87. Foglalja össze minisztere számára néhány példa segítségével, hogy valamely nemzetközi szerződés az eredendőtől jelentősen eltérő tartalommal érvényesülhetett úgy, hogy formálisan nem is módosították.

88. A kormányülésen döntés születik arról, hogy X többoldalú szerződés (amelyben Magyarország is részes) meglehetősen sok elönytelen rendelkezést tartalmaz számunkra és ezért célszerű lenne azt módosítani. A külügyminiszternek a következő ülésen kell bemutatnia diplomáciai tájékozdása eredményét, hogy a partnerek hogyan viszonyulnának egy ilyen értelmű magyar kezdeményezéshez. Megkéri, hogy eleve vázolja fel számára azt, milyen lépések tehetők, amennyiben

- a. minden érintett állam részéről pozitívan reagálnak,
- b. több állam visszajelzése a maximális elutasításról tanuskodik,
- c. az állam egy része akkor járul hozzá a módosításhoz, ha mi az ő módosítási indítványait támogatjuk.

89. Diplomáciai úton jelzik a külügyminiszternek több jelentős fővárosból, hogy immár keveslik azokat a magatartási szabályokat, amelyek a (.....) nemzetközi szerződésben nyertek rögzítik és kiegészítő jegyzőkönyv tárgyalását fontolgatják. Mivel a miniszter más forrásból úgy értesült, hogy A,B,C,D,E állam ehhez biztosan csatlakozni fog, F,G,H,I állam viszont nem, J,K,L pedig, ha nem is zárkózik eleve áll, de alapos megfontolást igényel esetleges csatlakozása előtt, megkéri Önt, vázolja számára, hogy amennyiben sikerre vezet a jegyzőkönyv kidolgozása, akkor milyen helyzetben lesz Magyarország A,B,C,D,E,F,G,H,I, J,K,L, államok viszonylatában.

90. A külügyminiszter annak áttekintésére kéri Önt, hogy melyek a lehetséges megoldások abban az esetben, ha egy korábbi nemzetközi szerződést módosító nemzetközi szerződéshez

- a. nem az összes korábbi részes állam csatlakozik,
- b. az összes állam részes lesz a későbbiben, de ez mégsem azonos időpontban történik.

91. A külügyminiszter annak áttekintésére kéri Önt, hogy melyek a lehetséges megoldások abban az esetben, ha egy korábbi nemzetközi szerződést tulajdonképpen hatályon kívül helyez az új nemzetközi szerződés. Arra külön térjen ki, mi történik, ha a korábbi szerződésben részes államoknak nem mindegyike lép be az új szerződésbe.

92. A külügyminiszter számára készítsen feljegyzést arról, hogy a nemzetközi szerződések zárórendelkezései az időbeli hatály tekintetében milyen automatikus megszűnési okokat szoktak leggyakrabban alkalmazni.

93. A külügyminiszter az EU csatlakozási folyamatban elfogadta, hogy bizonyos nemzetközi szerződéseket felmond, mivel azok utóbb összeegyeztethetetlenek lennének az EU együttműködéssel. Arra kéri, tekintse át, hogy a két- illetve a többoldalú szerződések esetében ez milyen formában lehetséges.

94. A kormányülésen vita robban ki arról, hogy a belügyminiszter által megszüntetni javasolt magyar-X kétoldalú szerződés felmondható-e. A bős-nagymarosi vízierőmű ügyében hozott ítélet emlékének terhe alatt ezt ellenezte több miniszter is, s bár a külügyminiszter nem tartotta lehetetlennek a belügyminiszter felvetését, de nem sikerült kollégáit maga mellé állítani. Elérték azonban azt, hogy a következő kormányülésen ismét tárgyalják a kérdést. Készítsen számára egy érvrendszert arról, hogy kétoldalú szerződések felmondására milyen fontosabb szabályok vonatkoznak!

95. A külügyminiszter genfi tárgyalásai során arra számít, hogy partnerci rá akarják venni, hogy együttesen szüntessenek meg egy terhessé vált nemzetközi szerződést. Készítsen feljegyzést számára, hogy többoldalú nemzetközi szerződések milyen esetben szüntethetők meg!

96. Magyarország és X állam között nemzetközi szerződés van hatályban. A két állam közötti viszony azonban romlik, mivel a partner állam

a. nem tartja be az abból folyó szerződési kötelezettségeket.

b. maximálisan betartja ugyan az abból folyó kötelezettségeket, azonban más területeken Magyarország érdekeit súlyosan sértő lépéseket tesz.

A miniszter arra kéri, hogy vázolja fel számára minek a függvényében lehet e szerződéses kötelezettséget megszüntetni.

97. Magyarország és X állam egyaránt részes egy többoldalú nemzetközi szerződésben. A két állam közötti viszony azonban romlik, mivel a partner állam

a. nem tartja be az abból folyó szerződési kötelezettségeket.

b. maximálisan betartja ugyan az abból folyó kötelezettségeket, azonban más területeken Magyarország érdekeit súlyosan sértő lépéseket tesz.

A miniszter arra kéri, hogy vázolja fel számára, minek a függvényében lehet e szerződéses kötelezettséget megszüntetni, attól részben vagy egészben, ideiglenesen vagy véglegesen szabadulni.

98. A miniszter egy nemzetközi szerződés felfüggesztéséről/megszüntetéséről folyó megbeszélésére készülve arra kéri Önt, támogassa meg néhány nemzetközi bírósági *dictum*-mal pozícióját.

99. Készítsen jegyzéktervezetet, amelyben a partner államot arról tájékoztatja, hogy a köztük fennálló X szerződést felmondja, a másik fél által elkövetett jogsértés miatt. A megfogalmazás mutasson vissza a nemzetközi szerződésekre vonatkozó joganyag idevágó szabályaira.

100. Magyarázza el a miniszternek, hogy az ún. *clausula rebus sic stantibus* kifejezés mit jelent, hogyan és milyen feltételek mellett érvényesülhet.

101. Egy parlamenti vita során egy eredetileg ügyvédi foglalkozást űző képviselő fölvetette, hogy a magyar diplomácia nem meri érvényesíteni a belső jogban is ismert "lehetetlenülést" a szerződések megszűnése kapcsán. Készítsen vázlatot a válaszolni kívánó miniszter számára, hogy mennyiben különbözik a belső jogi és a nemzetközi jogi lehetetlenülés.

III. A nemzetközi szokásjog és a nemzetközi jog egyéb forrásai

102. Magyarázza meg egy országgyűlési képviselőnek, hogy a nemzetközi jogban miért más a szokásjog jelentősége, mint a belső jogban!

103. A parlamenti vitában elhangzik, hogy a szokásjog bizonyíthatatlan, homályos. Adjon minisztere számára néhány példát, amikor a Nemzetközi Bíróság vagy az Allandó Nemzetközi Bíróság a nemzetközi szokásjog fennálltát bizonyította.

103. Az új kormány szeretné hivatali idejét azzal is emlékeztetessé tenni, hogy kodifikációs konferenciákat rendez. Készítsen feljegyzést arról, hogy a nemzetközi jog mely területeinek joganyagát kodifikálták már s hol van esetleg esély arra, hogy a közeli vagy távoli jövőben sikeres kodifikációs értekezletet lehetne összehívni.

104. Minisztere nem érti pontosan, hogy mi a különbség a szokásjog kodifikálása és annak ún. fokozatos fejlesztése között. Magyarázza meg!

105. A miniszteri értekezleten felmerül, hogy az ENSZ égisze alatti egyik fontos szerződésnek (pl.....) Magyarország érthetetlen okból nem részese. Az ENSZ főosztály vezetője szerint ehhez csatlakozni kellene, a nemzetközi jogi főosztály vezetője szerint a dolog nem annyira sürgető, mivel "kodifikációs" egyezményről van szó, s lényegét eddig is betartotta Magyarország. A kávészünetben gyorsan mutasson rá, hogy milyen hipotézisekben lehet indokolt a csatlakozás, s mikor voltaképpen indifferens az.

106. Minisztere Nicaraguában jár, ahol kollégája büszkén említi, milyen intellektuális siker volt, hogy az ENSZ alapokmány egyes normáit szokásjogiakként tudták elfogadtatni a Nemzetközi Bíróságon. Megkéri Önt, magyarázza meg az utalást!

107. Említsen példákat arra, amikor egy nemzetközi szerződés egyaránt tartalmazott szokásjogi kodifikációt és az ún. progresszív továbbfejlesztés elemeit!

108. Magyarázza meg egy parlamenti képviselőnek, hogy mi az az *opinio juris sive necessitatis* és melyek lehetnek ennek bizonyítékai.

109. X országban akkreditált nagykövetségünk indok nélkül a rendőrség feltartóztatta és bántalmazta. A miniszter számít arra, hogy sajtóértekezletén erre is ki kell térnie, ám a területi főosztály vezetője egy papírt csúsztat Önnek, amelyen figyelmezteti, hogy X ország még nem ratifikálta a diplomáciai kapcsolatok jogáról szóló 1961. évi bécsi egyezményt. Mire építse a külügyminiszter érvelését? Készítsen jegyzéktervezetet is!

110. Ön a parlament külügyi bizottságának delegációját kíséri New Yorkban. Az egyik tárgyaláson a Titkárság vezető munkatársa az "ENSZ sajátos szokásjogára" utal. A képviselők a látogatás után Önt kérdezik meg, hogy nyelvbottlás történt-e vagy valóban van ilyen "jogintézmény"?

111. Hogyan lehetséges, hogy a Nemzetközi Bíróság az ún. Bős-Nagymaros ügyben a szerződések jogáról szóló az 1969. évi bécsi egyezmény rendelkezéseire hivatkozhatott, jóllehet az a vízlépcső építéséről rendelkező 1977. évi magyar-csehszlovák szerződés megkötésekor Magyarország még nem volt annak részes állama? Az 1978. évi államutódlási egyezmény pedig még csak nem is volt hatályos az ítélethirdetésekor, s mégis hosszasan idézett belőle a Nemzetközi Bíróság. Milyen érvet használhatott a Nemzetközi Bíróság?

112. X állam függetlenné válik. Önnek arról kell feljegyzést készítenie, hogy amíg X diplomáciai-szerződéskötési aktivitása kibontakozik, Magyarország mennyire hivatkozhat a nemzetközi szokásjogra. Kollégája átad Önnek egy táviratot, amely az új állam kormányfőjének ünnepi beszédét foglalja össze: eszerint az új állam elítéli a "volt gyarmatosítók és korrupt kiszolgálóik által szőtt, írott és iratlan nemzetközi jogi szabályok hálózatát". Beosztottja megkérdi, hogy dolgozzák-e át feljegyzésüket vagy így is jó lesz?

113. Magyarország és egyik szomszédos állam között a szokásosnál jóval egyszerűbb a határforgalom. Lehet-e elméletileg bilaterális nemzetközi szokásjogról beszélni? Milyen feltételek teljesülése kell ahhoz, hogy egy ilyen gyakorlat nemzetközi jogilag szembeszegezhető legyen a másik állammal szemben? Milyen nemzetközi bírósági jogeset szolgálhat támpontul?

114. Minisztere hosszabb dél-amerikai látogatásról tért haza s ott szerzett benyomásai alapján előnyösnek tartaná, ha valami közép-európai szokásjogról is lehetne beszélni, "hiszen minden efféle együttműködést jó szemmel néznek Brüsszelben". Váolja fel számára, hogy milyen előnyei, hátrányai és feltételei vannak a regionális szokásjognak és ennek milyen a kapcsolata az univerzális szokásjoghoz.

115. Minisztere arra kéri, tekintse át, hogy egy nemzetközi szokásjogi szabály kialakulásához mennyi időre van szükség.

116. Minisztere egy tengerjogi majd egy világűrjogi értekezletre utazik. Arra kéri, váolja fel neki, lehetséges-e szokásjogra is hivatkozni, vagy maradjon csak a szerződési jogra felépített beszédtervezete mellett.

117. Beosztják az ENSZ Közgyűlés Jogi Főbizottságának ülésére utazó delegációba. Előzetesen azt a feladatot adják Önnek, állítsa össze, hogy

- melyek voltak a fontosabb ENSZ kodifikációs egyezmények,
- milyen kérdésekkel foglalkozik jelenleg a Nemzetközi Jogi Bizottság.

118. Minisztere az ENSZ Közgyűlés rendes ülészakán tartandó beszédébe be kíván foglalni néhány példát, hogy

- mely közgyűlési határozatok tartalmazznak szokásjogi normát,
- mely közgyűlési határozatok zárták le egy-egy szokásjogi norma kialakulásának folyamatát,

119. Minisztere előadást tart a Yale Egyetemnek a nemzetközi jog fejlődéséről és mai állapotáról rendezett konferenciáján. A résztvevők kérdéseket tesznek fel s az egyik arra irányul, hogy a nemzetközi szokásjog milyen formában érvényesül/érvényesülhet a magyar jogrendben. Segítsen a miniszternek!

120. Váolja fel, hogy a nemzetközi szerződések és a nemzetközi szokásjog milyen kapcsolatban állnak. Váolja azt is, hogy ugyanez a kapcsolat változik-e az univerzalitás és regionalitás függvényében?

121. Egy fejlődő országban rendeznek nagyszabású nemzetközi jogi értekezletet. Ön fogja elnökölni azt a szekciót, amely az ún. "művelt nemzetek által elismert általános elvek" jogforrási jellegével foglalkozik. Megnyitó beszédében - figyelembe véve a vendéglátók érzékenységét is - utaljon arra, hogy ez alatt mit kell érteni s említsen konkrét példákat is.

122. Latinos műveltségű minisztere számára nem világos, hogy mi a méltányosság figyelembe vételével való ítékezés és az *ex aequo et bono* alapon történő ítékezés között a különbség. Segítsen neki és a Nemzetközi Bíróság gyakorlatából is hozzon példákat!

123. Azután, hogy minisztere hosszasan méltatta X szomszédos államnak nemzetközi szinten tett ígéreteit, egy képviselő közbeveti, hogy mi köze mindennek a nemzetközi joghoz, hiszen "a szó elszáll". Segítse ki miniszterét a viszontválasszal!

124. Van-e hierarchikus különbség az ún. egyoldalú aktusok és más nemzetközi jogi források között? Említsen példákat arra, hogy milyen szerepet játszanak az egyoldalú állami aktusok a nemzetközi diplomáciai életben!

125. Melyek voltak az Állandó Nemzetközi Bíróság és a Nemzetközi Bíróság előtt az egyoldalú állami aktusok érvényesítéséhez kapcsolódó jogesetek?

126. Hosszas vita alakul ki a külügyi bizottság ülésén, hogy a Biztonsági Tanácsnak X állam jogsértései miatt elrendelt fegyverszállítási és kereskedelmi embargós határozata kapcsán (amelyről a képviselők a tömegtájékoztatás alapján értesültek) milyen feladatok hárulnak a külügyminisztériumra és esetleg a parlamentre. Mint az ülésen tanácskozási joggal résztvevő szakértőt, Önt kéri fel arra, hogy röviden vázolja, lehet-e jogi relevanciát tulajdonítani egy ilyen határozatnak!

127. A költségvetés készítése során a pénzügyminiszter alaposan meg kívánja faragni a külügyi költségvetést is és azt kérdezi a külügyminisztertől, hogy tulajdonképpen milyen jogi relevanciája van a tagdíjfizetési kvótákat meghatározó ENSZ, ET, OECD stb. határozatoknak. Készítsen erről egy rövid feljegyzést!

128. A Biztonsági Tanács fegyveres fellépést rendel el Y állammal szemben, az ENSZ Alapokmány VII. fejezete alapján. Magyarországra e döntésből milyen kötelezettségek hárulhatnak?

129. A Biztonsági Tanács számos határozatot hoz a W államban uralkodó, az emberi jogokat durván sértő helyzet eskalálódását is figyelembe véve, e határozatok szövege azonban nem utal az ENSZ Alapokmány VII. fejezetére. A külügyminisztérium főosztályvezetői értekezletén vita robban ki, hogy e határozatok kötelezőek-e vagy sem s egyáltalán milyen elvi zsinormérték alapján állapítható meg kötelező erő. Ön milyen álláspontot képvisel és milyen példákat tud álláspontja támogatására felhozni?

130. Említsen legalább öt olyan szervezeti határozattípust, ahol a jogi relevancia, a jogi kötelező erő megállapítható!

131. Az ENSZ BT által Z állammal szemben elrendelt fegyverszállítási tilalmat figyelmen kívül XY külkereskedőt a tranzitállomásként szolgáló .... repülőtéren letartóztatják. Másnap a parlamentben az ellenzék kérdést intézt a belügyminiszterhez, hogy mit tett annak érdekében, hogy a magyar állam jó hírnevét durván sértő ilyen illegális kereskedelem kellő szankcióban részesüljön. Készítsen a miniszter számára feljegyzést, hogy a BTK 261/A §-ból ("Nemzetközi jogi kötelezettség megszegése") folyó kötelezettségek hogyan valósíthatók meg, e tárgyban kell-e és ha igen milyen belső jogi lépést tenni?

132. Mivel a kormány különböző törvényjavaslatainak indoklásául sorozatosan az Európa Tanács vagy az ENSZ Közgyűlés ajánlásaira hivatkozott, az egyik ellenzéki képviselő közbekiáltja, hogy "ha legalább nemzetközi jogforrást mutattak volna fel". Milyen körülmények között lehet jogi relevanciát tulajdonítani egy közgyűlési határozatnak?

133. Magyarország és egy szomszédos ország jogvitája eskalálódik és - mivel a kérdésben releváns nemzetközi szerződés nem elég egyértelmű - a külügyminiszter az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése által elfogadott ajánlásokat is fel kívánja hívni álláspontja alátámasztása gyanánt. Az

immár ellenzéki képviselőként politizáló korábbi külügyminiszter a külügyi bizottságban aggályait fejezi ki, hogy ez része-e az "európai standardnak". Ön szerint nem lehet vagy mégis lehet kötelező erőt tulajdonítani a dokumentumnak?

134. A külügyminiszter némileg csalódottan érkezik haza tárgyalásáról, mivel egy igazi nemzetközi szerződés helyett A. államból csak egy "gentlemen's agreement"-et, B államból egy politikai jellegű deklarációt tudott csak kicsikarni, várakozásai ellenére. Mivel számít arra, hogy a parlamenti vitában sikertelenséggel fogják őt vádolni, arra kéri, hogy készítse számára elő, hogy milyen esetekben lehet a tárgyalásai eredményeinek valamelyes haszna a nemzetközi jog szempontjából.

135. A miniszterelnök az Európa Tanács (vagy az EBESZ) csúcsertekezletéről hazatérve az elfogadott közös nyilatkozatot és akcióprogramját elégedetten olvasgatja. A koalíciós partnert képviselő egyik miniszter viszont láthatóan kedvetlen és arra utal, hogy "aligha fogjuk tudni bármire is használni, hiszen X ország még egy nemzetközi szerződést sem tart be, nem hogy egy ilyen papírt, aminek nemzetközi jogi jellege sincs." A külügyminiszter távollétében Önt kéri meg, hogy állítsa össze azokat az érveket, amelyek révén a sajtóértekezleten lelkesítő módon, ám nemzetközi jogilag támadhatatlanul lehet bemutatni a dokumentumot!

136. A külügyi bizottság ülésén annyiszor elhangzik a "soft law" kifejezés, hogy az egyébként angol nyelvű vizsgálattal rendelkező egyik képviselő megkérdi, hogy tulajdonképpen miről is van szó, mit értenek a diplomaták ezalatt?

137. A jogi doktorátussal rendelkező Köztársasági Elnök az egyik legmagasabb kitüntetést fogja átadni X.Y. külföldi jogászprofesszornak és köszöntő beszédébe szeretné beleszőni, - egykori nemzetközi jogi tanulmányaiból felelevenített emlékeire hivatkozva - hogy az illető éppen az a legkiválóbb jogtudós, akire pontosan illik a Nemzetközi Bíróság statutumának 38. cikk 1.§ d. pontja. Mivel azonban az illető közismerten szerény ember, előzetesen véleményezteteti szövegét a külügyminiszterrel, hogy a megfelelő értelemben használja-e a fordulatot. Mivel Önnek adták ki a feladatot, Ön mi tanácsol?

138. Mivel Magyarország a Nemzetközi Bíróság előtti újabb eljárásra készül és a nemzetközi szerződésekre és a szokásjogra épített érvanyag nem támasztja alá 100%-ig álláspontunkat, a biztonság kedvéért a "legkiválóbb jogtudósok álláspontját" is be kívánjuk építeni beadványunkba. A szakértők olyan hatalmas tudományos irodalmat állítottak össze, hogy azt miniszterének elolvasni sem kedve, sem ideje nincs, közgazdasági ösztönei viszont azt súgják, hogy talán inkább a munkadíj megszolgáltatásának bizonyítási kényszere sugallta az impresszionáló tudományos bázis felvonultatását. Önre bízva az áttekintést, amelynek révén arra kell számára választ adnia, hogy a legkiválóbb jogtudósok benne vannak-e és csak azok vannak-e benne. Milyen alapon tudna erre válaszolni?

139. Mivel Önnek szokásává vált állandóan a Nemzetközi Bíróság ítéleteivel és tanácsadó véleményeivel alátámasztani érvelését, minisztere megkérdi, hogy tulajdonképpen akkor miért tiltakozik az ellen, amikor ő "precedensjogot" említ s miért javítgatja ezt ki beszédeiben?

140. Minisztere már megtanulta a Nemzetközi Bíróság fontosságát, azt azonban nem tudja pontosan, hogy most, amikor Strasbourg-ba utazik, jelentősebben kell-e változtatni a hágai előadása során készített és a bírói joggyakorlatot méltató beszédén vagy minimális átigazítással az Emberi Jogok Európai Bírósága által adott fogadáson is elmondhatja ugyanazt. Miközben szövegét tanulgatja, azt a kérdést intézi Önhöz, hogy a Nemzetközi Bíróság statutumának 38. cikkében nyilvánvalóan csak a Nemzetközi Bíróságról van szó. Akkor viszont mi az alapja az Emberi Jogok Európai Bírósága által kialakított joggyakorlat tekintélyének?

141. A parlamentben kérdést intéznek a külügyminiszterhez, egytért-e a bős-nagymarosi vízlépcső ügyében a Nemzetközi Bíróság által hozott ítélet végrehajtásával megbízott államtitkárnak több fórumon is elhangzott kijelentésével, hogy "arra kell törekedni, hogy a lehető legteljesebb mértékben beépítsék a Nemzetközi Bíróság ajánlásait a magyar-szlovák tárgyalások menetébe"? Önre bízva vázlatának elkészítését, és nemzetközi jogi megalapozását.

IV. Egyes különleges nemzetközi jogalanyok

142. Hozzon fel példákat arra, hogy a nemzetközi jogközösség, mint olyan, is alanya lehet a nemzetközi jognak! Mennyiben választható ez el az államok jogalanyiságától?

143. Készítsen vázlatot minisztere számára, akinek fel kell szólnia "Az önrendelkezési jog története és mai tartalma" c. konferencián.

144. Min alapul az Apostoli Szentszék nemzetközi jogalanyisága? Milyen területeken nyilvánul meg a Szentszék jogalanyisága?

145. Tekintse át Magyarország és a Szentszék történelmi kapcsolatainak alakulását!

V. Az állam nemzetközi jogalanyiságának kérdései

146. Mit jelent az államiság szempontjából a kormányzat ténylegessége? Milyen formában és ki vizsgálhatja ezt? Az ENSZ keretei között ez milyen formában vizsgálható?

147. "A magyar kormány az ország szuverenitását súlyosan csorbító szerződéseket kötött X, Y és Z államokkal, a, b és c kérdésekben" - hangzott el egy politikai párt vezető személyisége részéről. Abban az értelemben készítsen vázlatot, hogy a nemzetközi jog szempontjából mennyiben értelmezhető ez a mondat?

148. A Köztársasági Elnök a föderatív berendezkedésű X-államban tett látogatása során el fog jutni Y tagállamba is. A látogatás tárgyalási tematikájának előtervezetéből kitűnik, hogy a fogadó fél részéről fel fog merülni a közvetlen nemzetközi kapcsolatok szorosabbra fűzésének igénye is, bizonyos szerződések megkötését is javasolni fogják. A kabinetfőnök kéri, nézzen utána, hogy lehet-e és ha esetleg igen, úgy milyen téren szerződéskötési képességről beszélni egy tagállam esetében. Minek alapján tud eleget tenni a feladatnak?

149. Mit jelent az állami aktusok szabályszerűségének vélelme?

150. Mennyire szabad az állam alkotmányos berendezkedésének kialakításában? Ezzel hogyan egyeztethető össze, hogy bizonyos nemzetközi szervezetek a demokratikus legitimitás elvének követését hangsúlyozottan megkövetelik?

151. X országban polgárháború tört ki és kormánya katonai segítséget kért olyan katonai szervezettől, amelynek Magyarország is tagja. A kormány sürgős ülésre ül össze, hogy megfelelően előkészített álláspontot képviseljen a külügyminiszter a tárgyaláson. Önre azt a feladatot bízák, hogy tekintse át a belügyekbe való beavatkozás tilalmából illetve az állami szuverenitásból fakadó következményeket, arra is tekintettel, hogy eddig senki sem vonta kétségbe, hogy a még helyén levő kormány képviseli X-országot.

152. Az Y országban folyó zavargások nyomán a polgári és egészségügyi infrastruktúra a szétesés szélén áll és éhínség valamint járványok fenyegetik a polgári lakosságot. Különböző karitatív szervezetek keresik meg a magyar kormányt, hogy szívesen szállítanának gyógyszert, idciglenes

műtöt stb., ám úgy tűnik, hogy Y ország kormánya csak az ellenőrzése alatt álló területre engedné be őket és nem garantálja biztonságukat, ha a zavargások sújtotta területre mennek, sőt kifejezetten rossznéven venné, ha "lázadozókat" támogatnának. A magyar karitatív szervezetek arról érdeklődnek a külügyminiszternél, hogy a magyar külpolitika milyen biztonsági garanciákat tud nyújtani közvetlenül illetve közvetve. Mivel Ön, mint szakértő részt vesz a miniszter oldalán, készüljön fel arra, hogy esetleg a nemzetközi gyakorlatról rövid áttekintést kell adnia!

153. S szomszédos ország miniszterelnöke a belügyekbe való beavatkozással vádolja Magyarországot, mivel a magyar kisebbség kérdését úgymond "állandóan napirenden tartja sőt élezi." A magyar miniszterelnök interjút ígért az adott ország egyik tévéjének, s ebben arra is kíván térni, hogyan értelmezendő ma a belügyek köre avagy más néven a fenntartott hatáskörök. Készítse el ennek a vázlatát!

154. A Biztonsági Tanács meg kívánja tárgyalni R ország belső helyzetét, mivel számos ország aggódik, hogy az ott folyó eseményeknek komoly nemzetközi kihatásuk van. Mivel a világsajtó hírül adta, hogy az ország katonai vezetője a belügyekbe való beavatkozással vádolja a világszervezetet, amennyiben az a vitába belcfoz, a magyar delegáció (ti. éppen tagjai vagyunk a BT-nek) arra kívánja építeni hozzászólását, hogy mi a világszervezet gyakorlata ezen a téren. Vázzolja fel!

155. A külügyminiszter nem érti, hogy az állami immunitás szempontjából mi a különbség az ún. *de jure imperii* és a *de jure gestionis* aktusok között. Magyarázza meg a kifejezések jelentését!

156. Mit jelent az ún. *Act of State* doktrína?

157. Mit kell érteni a területi főhatalom teljessége és kizárólagossága alatt?

158. Elképzelhető-e, hogy egy állam területének egy részén egy másik állam gyakorol bizonyos jogköröket? Ha tud, említsen példákat s utaljon arra is, hogy ezeknek van-e nemzetközi jogi vagy belső jogi alapjuk!

159. Mit jelent az ún. gazdasági szuverenitás koncepciója? Milyen nemzetközi jogilag releváns dokumentumokhoz köthető ez a koncepció?

160. Mi az államhatár jogi fogalma és tényleges rögzítésének eljárási fázisai?

161. Egy nemzetközi szerződésben rögzített államhatárhoz hogyan viszonyulnak azok az államok, amelyek nem részesei az adott nemzetközi szerződésnek? Mi történik akkor, ha maga a nemzetközi szerződés valamilyen okból hatályát veszítette?

162. Magyarázza meg a miniszternek, mit jelent az ún. *uti possidetis juris* elv! Térjen ki arra is, hogy vannak-e alkalmazásának földrajzi korlátai!

163. Soroljon fel példákat a nemzetközi jogi bérletre! Kit illet meg a szuverenitás és ki gyakorolja a szuverenitásból folyó jogokat?

164. Melyek azok a jogosítványok, amelyeket egy területet megszálló állam gyakorol a terület felett?

165. Külügyminisztere garden party-t rendez a nagykövetek számára festői dunakanyari villájában. Büszkén mutatja be azt is, hogy milyen telki szolgálommal bír szomszédja kertjének egy részén. Z ország nagykövete megjegyzi, hogy "hiába, a belső jogban a szolgáalom sokkal egyszerűbb, mint a

nemzetközi jogban." Mire gondolhatott, mi a különbség a nemzetközi jogi és a belső jogi szolgálat között?

166. Külügyminisztere garden party-t rendez a nagykövetek számára festői dunakanyari villájában. Elfelhősödik az arca, amikor az egyik nagykövet kérdése nyomán kiderül, hogy a kert és a kiszolgáló épületek egy része szomszédjával közös tulajdont képez, mivel ez számtalan apróbb-nagyobb nehézséget okozott már neki. W ország nagykövete megjegyzi, hogy "végsősoron a belső jogban még mindig kevesebb gondot okoz a kondominium, mint a nemzetközi jogban." Mire gondolhatott, mi a különbség a nemzetközi jogi és a belső jogi kondominium között?

167. Mit jelent a nemzetközi jogi protektorátus intézménye?

168. Milyen történelmi példákat ismer a kollektív katonai megszállás jogi intézményrendszerére?

169. A külügyminiszter meghallgatja annak a tárgyalódelegációnak a beszámolóját, akik az ENSZ-reformjáról rendezett konferencián vesznek részt. Mivel a delegációvezető a Gyámsági Tanács esetleges megszüntetése kapcsán kívánja a magyar álláspontot tisztázni, a miniszter arra kéri Önt, hogy röviden válaszolja, mi célt szolgált 1945-ben a Gyámsági Tanács létrehozása, működik-e ténylegesen és van-e értelme a mai körülmények között fenntartani?

170. A külügyminiszter Namíbiába látogat. Megkéri, frissítse fel emlékezetét, miért is szerepelt olyan sokat Namíbia ügye a Nemzetközi Bíróság előtt!

171. Beosztják abba a delegációba, amelyik az igazságügyminisztert elkíséri az állampolgárságot érintő kérdésekben megvalósuló európai együttműködés perspektíváiról rendezett konferenciára. A felkészülés során Önnek kell a többiek számára egy gyors áttekintést adni arról, hogy melyek a főbb állampolgárság szerzési jogcímek és az államok milyen főbb rendszerek mellé zárkoznak fel.

172. Az EU-tárgyaló delegációba beosztják és a tárgyalási téma az állampolgárságra vonatkozó szabályok esetleges harmonizálása. Készítsen egy rövid vázlatot arról, hogy melyek az irányadó magyar szabályok az állampolgárság eredeti megszerzése illetve a honosítás tekintetében!

173. A kormány által nagy becsben részesített, külföldön élő, de magyar állampolgársággal is bíró személyiséget egy harmadik államban komoly anyagi hátrányok érték, nyaralójának kisajátítása miatt. A magyar kormány által összehívott konferenciát záró fogadáson láthatóan hosszasan győzködte a miniszterelnököt, akiből kicsiholt egy ígéretet, hogy a magyar állam minden megtesz az ő érdekében. Mivel a részletek tekintetében a külügyminiszterhez irányította az illetőt, a megbeszélés előtt a miniszter számára röviden el kell magyaráznia, hogy az ún. diplomáciai védelemnek illetve a konzuli védelemnek melyek a feltételei.

174. A kormányhoz közismerten közelálló nagyvállalkozó panaszkodott a miniszterelnöknek, hogy külföldön bejegyzett vállalkozásának további működését az adminisztratív szabályozók manipulálásával lehetetlenné tették és komoly anyagi hátrányok egy harmadik államban komoly anyagi hátrányok érték, nyaralójának kisajátítása miatt. A magyar kormány által összehívott konferenciát záró fogadáson láthatóan hosszasan győzködte a miniszterelnököt, akiből kicsiholt egy ígéretet, hogy a magyar állam minden megtesz az ő érdekében. Mivel a részletek tekintetében a külügyminiszterhez irányította az illetőt, a megbeszélés előtt a miniszter számára röviden el kell magyaráznia, hogy egy vállalkozás esetében az ún. diplomáciai védelemnek illetve a konzuli védelemnek melyek a feltételei s hogyan állapítható meg a társaság honossága?

175. A MALÉV egyik repülőjára komoly környezetvédelmi bírságot szabtak ki B államban, amely a MALÉV vezérigazgatója szerint aránytalan s tulajdonképpen csak a konkurrenciá bosszúja. A miniszterelnöknél is panaszkodott aki megígérte számára, hogy a külügyminiszterrel

utánanéznék, hogy mit tehetnek ebben az ügyben. Az ipari miniszter emlékeztette arra, hogy a MALÉV privatizációjának eredményeként az RT-ben igen komoly befolyással bír Y állam vezető légitársasága. Mivel a kormány ülésén is tárgyalni fogják az esetet, a megbeszélés előtt a miniszter számára röviden el kell magyaráznia, hogy egy légitársaság esetében az ún. diplomáciai védelemnek illetve a konzuli védelemnek melyek a feltételei s hogyan állapítható meg a társaság honossága?

176. A MALÉV Budapest-Párizs-Budapest járata a párizsi repülőtéren meghibásodott, de a Ch. De Gaulle repülőtér kiségette a MALÉV-et a francia lajstromozású Air Ainter egyik készenlétbe helyezett gépével, amelyen szorongva és szűkösen bár, de az utasok haza indultak, elfogadva azt, hogy a gépnek útközben le kell szállnia C államban. Ekkor azonban a gépre komoly környezetvédelmi bírságot szabtak ki, amelyet a gépet vezető MALÉV-pilóták nem tudnak és nem is akarnak kifizetni. A vita szünetében felhívják ott állomásozó konzulunkat, tőle kérve tanácsot és lehetőség szerint kemény kiállást mellettük. Ön szerint a magyar konzul léphet-e, tehet-e valamit s ha igen, mit?

177. A Gorbacsovi-időket többek között a kezdeti szigorú szesztilalom is negatív színben tüntette fel az orosz honpolgárok szemében. Ekkor történt, hogy az Aeroflot Moszkva-Leningrád járatán a felszállás és az utazó magasság elérése után egy örmény személy szomszédjához fordult, kiemelt egy üveg Ararát konyakot táskájából, s így szólt. "Elvégre immár nem szovjet földön vagyunk, a szesztilalom sem érvényesülhet tehát. Szervusz, kérlek!" Nemzetközi közjogi ismeretei alapján igazolni tudja-e ezt az érvelést?

178. A magyar állam az ún. kárpótlási törvényhozás keretében a II. világháborúban a magyar hadseregben szolgáló és elhúzódo hadifogságot szenvedettek számára bizonyos anyagi kárpótlást irányzott elő. Az egyik budapest nagykövetség diplomatája ennek menetéről beszélget a külügyminisztériumban s ennek kapcsán azon mereng el, hogy tulajdonképpen "extraterritoriális törvényhozás" történt-e, hiszen az érintettek egy része ma szlovák, ukrán, szerb vagy román állampolgár. Ön mit válaszol?

179. Az Egyesült Államok felhívta Prágába látogató állampolgárait, hogy nem szállhatnak meg és nem étkezhetnek Z szállodában, mivel az üzemeltető RT alaptőkéjében alapvető líbiai kormányérdekeltségek vannak s ekként amerikai tilalmi listára került. A magyar kormány ülésén "napirend után" is felmerül a kérdés, hiszen a különböző szállodaprivatizációs tranzakciók eredményeként a magyarországi szállodaláncban is megjelenhet a líbiai tőke. Az ülésen a belügyminiszter azon mereng el, hogy végül is magyar területről van szó s itt tulajdonképpen "extraterritoriális törvényhozás" történt, a pénzügyminiszter a "*pecunium non olet* / a pénznek nincs szaga" álláspontot képviseli, hangsúlyozva, hogy persze az amerikai turisták pénze is fontos. A nemzetbiztonsági kérdésekkel foglalkozó miniszter az amerikai álláspont tudomásul vételét javasolja s jelzi, hogy ő már többször jelezte, hogy bizonyos cégeket át kellene világítani. Mivel az ülésen a külügyminiszter nem volt jelent, nem fejthette ki álláspontját, de a következő ülésen vissza fognak térni a kérdésre. Váolja fel, hogy a nemzetközi jog alapján kifogásolható-e az amerikai álláspont?

180. Sorolja fel, hogy egy állam területén melyek azok az idegen államokhoz tartozó közszolgálatok, amelyek funkciójuk révén különleges státuszt élveznek.

181. Az IFOR-erők magyarországi állomásoztatásának meghosszabbítására készülve a Külügyi Bizottság előtt át kell áttekinteni a területi főhatalom összefüggéseiben rájuk vonatkozó szabályok legfontosabbikat.

182. A külügyminiszternek előadást kell tartania a gyarmati rendszer felbomlásáról szervezett nemzetközi konferencián. Megkéri Önt, hogy váolja fel számára a gyarmati rendszer

felbomlásának folyamatát, megtűzdelve ENSZ-közgyűlési határozatokkal, nemzetközi szerződésekkel esetleg a Nemzetközi Bíróság irányadó ítéleteivel vagy tanácsadó véleményeivel.

183. X állam nagykövetsége közvetítésével jelzik a külügyminisztériumban, hogy Magyarországon érdekképviselő szeretne nyitni a "Tüzes Lándzsa" szervezet, amely fegyveres harcot folytat Z államban, hogy Y terület váljon függetlenné. A külügyminiszter az aprólékos mérlegeléshez szeretné azt is átnézni, hogy a nemzeti felszabadítási szervezetek elismerése és képviselőnyitási lehetősége kapcsán milyen a nemzetközi jogi szabályozás és az irányadó gyakorlat. Ezt kell Önnek kidolgoznia!

184. Nigériai nagykövetségünkről érkezik a távirat, hogy a szomszédos X államban a "Tüzes Lándzsa" szervezet komoly győzelmet aratott a többnyire f etnikumú kormányhadsereg felett s az várhatóan kivonul a g etnikumú lakosság által lakott fensíkről, ahol így rövidesen várhatóan kikiáltják W államot. A külügyminiszter munkaértekezletet hív össze, ahol Önnek azt kell előterjesztenie, hogy ma, a gyarmati rendszer megszűnése után hogyan ítéli meg a nemzetközi jog az elszakadási törekvéseket. Van-e jog, van-e irányadó nemzetközi tilalom vagy más szabály, milyen a gyakorlat stb.

185. A horvát nagykövet tájékoztatása szerint a Zágrábba látogató a magyar külügyminisztert kollégája tájékoztatni fogja a Jugoszlávia (az egykori JSzSzK) felbomlására visszamutatód, Szerbiával fenálló vagyoni jogi vitáinak állásáról. A tárgyalásra felkészülve a miniszter fel kívánja frissíteni emlékeztét, hogy Jugoszlávia felbomlása hogyan is történt, milyen nemzetközi állásfoglalások történtek.

185. X és Y állam között területi vita van P-sziget hovatartozásáról, s követségünk értesülései szerint az érvek között mindkét oldalról nagy jelentőséget tulajdonítanak a "tényleges birtokbavétel" és a "földrajzi egybefüggőség" elméletének. Önnek egy rövid áttekintést kell készítenie arról, hogy a nemzetközi jogi és a nemzetközi bírói gyakorlat hogyan értelmezte e fogalmakat.

186. Magyarország is képviselteti magát New Yorkban, az "Arktisz/Antarktisz: a III. évezredben" c. konferencián. Váolja fel, hogy melyen jogi szabályok vonatkoznak a sarkvidékekre.

187. Tekintse át az államterület megszerzésének elméleti módozatait, kitérve arra is, hogy ezek közül melyik az, ami ma is jogszerűnek minősül.

188. Mivel az egykori Jugoszlávia utódállamaiba készül a külügyminiszter, arra kéri Önt, váolja röviden, hogy mit is értünk államutódláson illetve államazonosságon, mivel tapasztalatai szerint partnerei a tárgyalás java részét annak fogják szentelni, hogy a mai Szerbia/Montenegro Jugoszláviája azonos vagy sem az ún. titói Jugoszláviával?

189. X állambeli nagykövetségünk távirata szerint megdöntötték a fogadó államban az "idegen zsoldban álló, korrupt kormányt" és az ún. "fiatal nemzeti tiszték kormánya" vette át a hatalmat. Egyik első nyilatkozatukban szerepelt, hogy a megelőző kormány által kötött nemzetközi szerződések teljesítését befagyasztják, mivel a "*nép államát nem köthetik a volt gyarmati őrmesterkének családi klánja által összeférelt megállapodások*". Tekintettel arra, hogy ipari miniszterünk múlt évi látogatása nyomán több államközi egyezmény is létrejött, amelyek gazdasági hordereje jelentős, az a kérdés merül fel a kormány ülésén, hogy ezek után mire számíthatunk, él-e a tavalyi szerződés vagy sem?

190. A külügyminiszter párizsi látogatása során adott vacsorán jelen lesz Robert Badinter, az egykori ún. Európa Konferencia Jugoszlávia békéjéért melletti választottbíró elnöke. A

miniszter arra kéri Önt, hogy frissítse föl az emlékezetét, miért volt jelentős e terület tevékenysége?

191. X állambeli nagykövetségünk távirata szerint X és Y állam háborús konfliktusát lezáró választottbírói döntés Y állam javára szólt és X állam 265000 km² területet fog átadni ennek nyomán Y államnak. A Magyar Gazdasági Kamara küldöttsége bejelentkezett a külügyminiszterünknél konzultációra, mivel számos nagyvállalkozásunk jövedelmező üzleteket kötött az érintett területeken tevékenykedő vállalatokkal, de még a háború előtt. Aggódnak, hogy a jelentős munkaerő-foglalkoztatást biztosító megrendelések elúsznak. Nemzetközi jogi szempontból a vitathatatlan államutódlás mennyiben hathat ki az érintett vállalkozási megegyezésekre? Mennyiben hat ki esetleg X államnak a magyar vállalatokkal kötött koncessziós megállapodásaira?

192. X állambeli nagykövetségünk távirata szerint X és Y állam háborús konfliktusát lezáró választottbírói döntés Y állam javára szólt és X állam 265000 km² területet fog átadni ennek nyomán Y államnak. Mi történik a területen található állami ingatlan és ingó javakkal?

193. Az utolsó gyarmat is függetlenné vált 199--- március ---án. Annak függvényében, hogy hatályba lépett-e az 1983. évi államutódlási egyezmény, hogyan alakul a volt gyarmatosító állami vagyon sorsa? Nagykövetségünk értesülése szerint mindenesetre intenzív tárgyalások folynak a volt gyarmattartóval és feltehető, hogy komoly bányászati gazdasági koncessziókat tud megőrizni magának ez az állam. Mennyiben vonatkoznak az ilyen megállapodásra az 1983. évi egyezmény szabályai?

194. Az utolsó gyarmat is függetlenné vált 199--- március ---án. Annak függvényében, hogy hatályba lépett-e az 1983. évi államutódlási egyezmény, hogyan alakul Z, a volt gyarmatosító állam által az igazgatott területre vállalt adósságok sorsa? Mivel Magyarország is hitelezője volt Z államnak, hogyan alakulhat e bennünket megillető aktívumok sorsa?

195. Afrikában hosszú polgárháború után függetlenné vált Eritrea és elszakadt Etiópiától. Az állami javak, archivumok és adósságok tekintetében melyek lehettek az irányadó szabályok?

196. X állambeli nagykövetségünk távirata szerint X és Y állam háborús konfliktusát lezáró választottbírói döntés Y állam javára szólt és X állam 265000 km² területet fog átadni ennek nyomán Y államnak. Milyen lesz X állammal illetve Y állammal kötött szerződéseink területi hatálya, amennyiben különös szabályokat nem iktattunk be a szerződésekbe?

197. Az utolsó gyarmat is függetlenné vált 199--- március ---án. Annak függvényében, hogy hatályba lépett-e az 1978. évi államutódlási egyezmény, hogyan alakul a volt gyarmatosító által a területre nézve kötött egyezmények sorsa? Ottani konzulunk értesülése szerint mindenesetre intenzív munka folyik a frissen felállított külügyminisztériumban, hogy minél több szerződésben - ahol az érdekükben áll - jogfolytonosnak nyilvánítsák részvételüket? Lehetséges-e gy ilyen megoldás?

198. X országban akkreditált nagykövetségünk szerint Y állammal sikerült megegyezni W, azaz egy közös, föderatív állammá való átalakulásról. Külügyminiszterünk Önt küldi a nemzetközi jogi főosztályra, hogy kísérik figyelemmel az eseményeket. Milyen lépést fog feltehetően megtenni a W az elkövetkező időben a nemzetközi szerződések sorozata tekintetében?

199. Az utolsó gyarmat is függetlenné vált 199--- március ---án. Ottani konzulunk és a szomszédos W országbeli nagykövetségünk egyaránt arról jelent, hogy komoly területi vitáknak nézhetünk elébe. Mivel az Európai Unió nyomatékosan javasol egy békéltető bizottsági missziót, jó lenne tudnunk, hogy mi lesz a kiindulópontja a békéltetőknak - amennyiben csak a nemzetközi jog intézményei és szabályai alapján gondolkodnak?

200. Az államfő Berlinbe készül, hogy részvegyen a német egység helyreállításának .... évfordulója alkalmából rendezett díszünnepségen. A külügyminisztertől segítséget kér beszédének elkészítéséhez, aki Önt jelöli ki, hogy tekintse át, hogy a német egység milyen nemzetközi jogi folyamat révén valósult meg és emlékeztesse arra is, hogy a szabályok nem teljes egészében az 1978-as egyezmény filozófiája alapján zajlottak le..

201. A kormányfő az ENSZ rendkívüli ülészakán, ami a reformokról tárgyal, maga is rész kíván venni. Miközben az ENSZ Alapokmány jubileumi reprint példányát lapozgatja, azon tűnődik, hogy lehet az, hogy Oroszország nem is volt önállóan tag a Szovjetunió fennállása idején, ám immár tagfelvételi eljárás nélkül is tag, sőt BT-tag az egykori Jugoszlávia pedig hiába volt alapító tag, most nem tag, pedig "kizárás", vagy "kilépés" sem történt. Tud-e neki segíteni?

202. Magyarország szomszédságában két önálló államra (R-re és S-re) bomlik Q állam. Mivel Magyarországot számos kétoldalú szerződés kötötte Q-hoz, a külügyminiszter azt kérdi Öntől, hogy mi történik most ezekkel a szerződésekkel?

203. Az utolsó gyarmat is függetlenné vált 199--- március ---án. Mennyiben vonatkoznak rá a szokásjogi szabályok? Mennyiben lehet vele szemben hivatkozni az ún. kodifikációs szerződésekben foglaltakra, ha ő azokhoz még nem csatlakozott? Milyen álláspontot képviselhet ez az állam az ún. *jus cogens* tekintetében, köti-e őt vagy sem?

204. Magyarország szomszédságában két önálló államra bomlik Q állam. Hogyan rendeződnek el az állami javak, állami adósságok és az állami archívumok kérdései?

205. Magyarország szomszédságában két önálló államra bomlik Q állam. Mivel Magyarország számos sokoldalú szerződésben ugyanúgy részes volt, mint Q, a külügyminiszter azt kérdi Öntől, hogy mi történik most ezekkel a szerződésekkel?

206. Magyarország szomszédságában két önálló államra bomlik Q állam. Q-nak azonban egy korábbi jogsértő aktus miatti nemzetközi jogi felelősségét Magyarország javára megállapította egy választottbíróóság, s az abból folyó kártérítési kötelezettséget Q elismerte. Mivel a pénzügyminiszter ezt az összeget már betáblázta 199.... évi költségvetésünkbe, riadtan kérdi a külügyminisztert, hogy Q megszűnésével a két utódállamtól, P-től és T-től be lehet-e hajtani ezt az összeget?

207. A nemzetközi életben hosszú, feszültséggel terhes időszak zárult le azzal, hogy létrejött F állam. Mivel a kormányülésen szó esik arról, hogy elismerje-e Magyarország F-t, a külügyminiszter rövid áttekintést kíván nyújtani arról, hogy az államelismerésnek egyáltalán milyen joghatásai vannak. Dolgozza ki!

208. Európában hosszú, feszültséggel terhes időszak zárult le azzal, hogy létrejött G állam. Mivel a kormányülésen szó esik arról, hogy elismerje-e Magyarország G-t, a külügyminiszter abból kíván kiindulni, hogy a lehetőség szerint az Európai Unió államainak álláspontjához kellene felzárkózni. Feltételezi, hogy az EU kitar emellett a doktrína mellett, amelyet az egykori Szovjetunióból illetve az egykori Jugoszláviából függetlenné vált államok elismerési feltételeiről dolgozott ki. Ennek a felidézésével bízza Önt meg.

209. Z állam területén elszakadásért folytat fegyveres küzdelmet a lakosság nyelvi kisebbségét képező k nép. A szomszédos G állam nyelvileg és kulturálisan rokon a k etnikummal és ezért egy katonai hadosztályt dob át a határon. Az ütőképes erő bevetése nyomán Z állam egyelőre kivonja csapatait, G pedig elismeri K-t, mint államot s katonai együttműködési szerződés kötését ajánlja fel. A helyzet eskalációjától komolyan lehet tartani és valószínű, hogy a kérdés Z beadványára a Biztonsági Tanács napirendjére is felkerül. Az ezt előkészítő tárgyalások során hallotta a magyar

nagykövet, hogy a BT-ben alapvetően az lesz a kérdés, hogy az ún. Stimson-doktrína feltételei fennforognak-e? Magyarozza meg, hogy ez mennyiben releváns!

210. Z állam területén elszakadásért folytat fegyveres küzdelmet a lakosság nyelvi kisebbségét képező k nép. Z állam azzal próbálja leszerelni a törekvéseket, hogy a formálisan független államként elismeri k nép államát, de azonnal protektorátusi szerződést is köt néhány törzsi vezetővel és a vezetők kérésére frontális támadást indít az általa "terroristáknak" nevezett harcoló egységek megsemmisítésére. A helyzet eszkalációjától komolyan lehet tartani és valószínű, hogy a kérdés a Biztonsági Tanács napirendjére is felkerül. Az ezt előkészítő tárgyalások során hallotta a magyar nagykövet, hogy a BT-ben alapvetően az lesz a kérdés, hogy azonosak-e a körülmények azokkal, amelyek az ún. dél-afrikai bantuszánok ügyében hozott BT és közgyűlési határozatok alapjául szolgáltak. Magyarozza meg, hogy ez mennyiben releváns!

211. A nemzetközi életben hosszú, feszültséggel terhelt időszak zárult le azzal, hogy létrejött F állam. Mivel a kormányúléseken szó esik arról, hogy elismerje-e Magyarország F-t, a külügyminiszter rövid áttekintést kíván nyújtani arról, hogy az államelismerésnek egyáltalán milyen formái vannak s azoknak melyek a joghatásai. Dolgozza ki!

212. Z államtól egy polgárháború eredményeként elszakadt tartomány F név alatt kikiáltotta az önálló államiséget. A külügyminiszter stábjában gyűjti az államok elismerésre utaló vagy azt elkerülő magatartására utaló adatokat. Közben Z állam kormánynyilatkozatot ad ki, és a diplomáciai kapcsolatok megszüntetését helyezi kilátásba mindazokkal szemben, akik elismerik F-t. Valaki a tárgyaláson a Hallstein-doktrínát említi, de többen nem értik, hogy az hogy jön ide. Ön szerint mi a kapcsolat?

213. Egyes arab országokban akkreditált nagykövetségeink jelentik, hogy "fontos körök" szeretnék, ha Magyarország elismerné az ún. Szaharai Köztársaságot. Rabati nagykövetségünk azt jelenti, hogy Marokkó álláspontja egy jótányit sem változott e kérdésben és igen barátságtalan lépésnek tekintene bármiféle elismerési gesztust s arra különböző szankciókkal reagálna. Ebben és a hasonló helyzetekben a nemzetközi jogközösség államai milyen álláspontot képviselnek?

214. Az a tény, hogy Izrael és Líbia egyaránt az ENSZ tagja, hogyan egyeztethető össze azzal, hogy Líbia nem ismerte el máig sem Izrael államot?

215. G állam ENSZ-tagfelvétele kerül napirendre. A közgyűlési szavazásra készülve tisztázzák a magyar delegációban, hogy Magyarország hivatalosan nem tett állami elismerő nyilatkozatot. Mivel az utasítás az, hogy szavazzuk meg a felvételt, valaki felveti, hogy ezek után van-e még egyáltalán szükség elismerésre? A fogadáson G delegáció vezetője maga is utal arra, hogy remélhetőleg rövidesen a diplomáciai kapcsolatok felvétele is megtörténik közöttünk. Önnek mi az álláspontja?

216. Soroljon fel példákat az ún. hallgatóságos államelismerésre!

217. B állambeli nagykövetségünk távirata szerint megdöntötték a fogadó államban az "idegen zsoldban álló, korrupt kormányt" és az ún. "fiatal nemzeti tiszték kormánya" vette át a hatalmat. A megdöntött kormány külföldre menekült és információink szerint gyakorlatilag reménytelennek tartja a visszatérést. Milyen álláspontra helyezkedjen a magyar kormány, kell-e elismerő nyilatkozatot adni?

218. D állambeli nagykövetségünk távirata szerint megdöntötték a fogadó államban az "idegen zsoldban álló, korrupt kormányt" és az ún. "fiatal nemzeti tiszték kormánya" vette át a hatalmat. A megdöntött kormány az ő bázisát képező hadosztályparancsnokságra menekült és visszatérésre készül. Nagykövetségünk későbbi táviratai utalnak arra is, hogy az új kormány sem kevésbé korrupt, mint elődje, továbbá a parlamentet feloszlatta majd pedig 5 évre kinevezte a "laktanyák

delegátusait" a parlamentet helyettesítő tanácsadó testületté. Milyen álláspontra helyezkedjen a magyar kormány, kell-e elismerő nyilatkozatot adni?

219. G állambeli nagykövetségünk távirata szerint a korábbi ún. "Független Pálma Ellenzék" F szomszédos állam segítségét kérte az országban honoló kényuralom megdöntésére. F hadserege érdemi fegyveres ellenállás nélkül bevonult a fővárosba s az elmenekült kormány helyett a Forradalmi Nemzeti Pálma Kormány vette át a hatalmat. F hadserege egy-két ponton támaszpontokat kapott, de a haderő zöme elhagyta az országot, s az ott maradt egységek sem mozdulnak ki a támaszpontokról, a Forradalmi Nemzeti Pálma Kormány láthatóan képes maga is az ügyek intézésre. Milyen álláspontra helyezkedjen a magyar kormány, kell-e elismerő nyilatkozatot adni?

220. M országban polgárháború robban ki és az ország egy jelentősebb területén hatalmat gyakorló Tüzes Nyíl Szervezet csapatai több külföldi vendégmunkást és orvost is táboraikba visznek. Az ott dolgozó magyar állampolgárok közül mintegy tízen erre a sorsra jutnak és a kormányt a parlamentben is felszólítják, hogy cselekedjen. Van-e egyáltalán olyan jogtechnikai megoldás - s milyen feltételek mellett - amelynek révén úgy léphet kapcsolatba a magyar kormány a Tüzes Nyíl Szervezettel, hogy M ország kormánya nem vonhatja kétségbe a lépés korrektségét? Változik-e a helyzet, ha mint nagykövetségünk arról értesített, M kormány *hadviselőként* ismerte el a Tüzes Nyilat? A következő táviratában nagykövetségünk helyesbíti önmagát, kiderült, hogy csak *felkelőkénti* elismerésről van szó.

221. Időről-időre felmerült Magyarország szomszédai részéről, hogy Magyarország "ismerje el" ismét határait és felelősségét bizonyos, a múltban elkövetett jogsértésekért. Legutóbb azt is felvetette Q állam, hogy Magyarország ismerje el véglegesnek és megváltoztathatalannak az közös határon végrehajtott természetátalakító beruházást. Az ilyen elismerési felhívások össz tüzeiben vergődő külügyminiszter azon morfondírozik, hogy jogi relevanciájú-e egy ilyen "elismerés" vagy pusztán szimbolikus jellegű aktus. Önt kéri meg, hogy segítsen.